

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

SPETSSTÄLLDA LED OCH REMATISKA RELATIVER
En korpusstudie av satsflätor med
presenteringsomskrivning/existentialsats

Filippa Lindahl

MAGISTERUPPSATS, 15 hp
Svenska språket, avancerad nivå
Vårterminen 2010
Handledare: Elisabet Engdahl och Benjamin Lyngfelt

Sammandrag

Denna uppsats handlar om en speciell typ av satsfläta med relativsats nämligen satsflätor av typen *Goda råd var det många som ville ge hans byrå* och *Exakt hur skadliga dessa bakteriegifter är finns det ingen som vet*. Speciellt för typen är att den har ett spetsställt led som fundament i en deklarativ huvudsats, något av de existentiella verben *vara* eller *finnas* som matrisverb och expletivt *det*, följt av en indefinit nominalfras med relativsats. Åtminstone till strukturen liknar den presenteringsomskrivning och existentialsats.

Uppsatsens syfte är att på basis av en korpusundersökning i PAROLE ge en översiktlig beskrivning av satsflätor av den speciella typ som beskrivits ovan. Särskild vikt läggs vid att visa vilka olika typer av led som kan spetsställas, och vilka informationsstrukturella funktioner dessa spetsställda led kan ha.

I uppsatsen antas en konstruktionsgrammatisk syn på språket och den speciella satsflätetyper beskrivs som en konstruktion där informationsstrukturen är en del i funktionssidan. Olika konstituenters informationsstatus bedöms utifrån en förenklad version av Ginzburgs Dialogue Gameboard (Andreasson 2007, Ginzburg u.a.).

En kvantitativ undersökning av 134 satsflätor ur Språkbankens PAROLE-korpus avseende konstruktionens formsida visar att det spetsställda ledet kan vara en nominalfras med substantiv som huvudord, ett egennamn, ett pronomen, en bisats, en anföring eller en del av eller hela bisatsens predikat. I nästan hälften av de funna satsflätorna är det spetsställda ledet antingen en kvesitiv eller en narrativ bisats. Relativsatsens korrelat utgörs oftast av ett kvantitativt, ospecifikt pronomen (t.ex. *ingen* eller *många*).

Utifrån de olika formgrupper som identifieras i den kvantitativa undersökningen analyseras 20 exempel avseende det spetsställda ledets informationsstruktur. Undersökningen visar att det spetsställda ledet kan vara kontrastiv topik, fortsättningstopik eller en del av remat. De spetsställda bisatsernas funktion verkar ofta vara att utveckla eller precisera topiken.

Nyckelord: satsfläta med relativsats, spetsställning, presenteringsomskrivning, existentialsats, informationsstruktur, konstruktionsgrammatik.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1. Syfte.....	3
1.2. Terminologi och notation.....	3
1.3. Disposition.....	4
2. Bakgrund.....	6
2.1. Informationsstruktur	6
2.1.1. Frågeställningar uppe till diskussion.....	6
2.1.2. Rema, kontrastiv topik och fortsättningstopik	8
2.1.3. Några strukturella typer och deras informationsstruktur: presenteringsbeskrivning, existentialsats och utbrytning.....	10
2.2. Tidigare forskning om satsflätor med relativsats	12
3. Konstruktionsgrammatik.....	17
3.1. En konstruktionsgrammatisk syn på satsflätor	18
4. SPE-konstruktionens struktur.....	22
4.1. En korpusundersökning.....	22
4.2. Det spetsställda ledet.....	24
4.3. Relativsatsens korrelat.....	28
4.4. Luckan.....	29
4.5. Syntaktisk representation.....	30
5. Det spetsställda ledets informationsstrukturella funktion.....	32
5.1. Kontrastiv topik.....	32
5.2. Fortsättningstopik.....	34
5.3. Spetsställda bisatser – utvecklande topik?.....	35
5.4. Kan det spetsställda ledet vara en del av remat?.....	38
5.5. Relationen mellan form och informationsstrukturell funktion hos det spetsställda ledet.....	41
6. SPE-konstruktionen som helhet.....	42
7. Avslutning.....	44
Litteraturförteckning.....	47
Bilaga 1: Söksträngar i PAROLE.....	49

1. Inledning

I svenskan finns möjligheten att bilda meningar där det initiala ledet har satsledsfunktion i en underordnad sats, som i exemplet i (1). Fenomenet kallas *satsfläta* (t.ex. SAG band 4:421–424, Thorell 1977:264). Jag kommer här att kalla det initiala ledet i en satsfläta för spetsställt.

- (1) a. *Den boken* vet jag att hon har läst. (SAG 4:421)
 b. *Det finns det fler* som tycker. (SAG 4:423)
 c. *Henne* verkar det inte som om du känner (SAG 4:424)

Det spetsställda ledet i en satsfläta kan ha satsledsfunktion såväl i en nominal (1a) som i en relativ (1b) eller en adverbial bisats (1c).

Att det är möjligt att spetsställa ett led som har satsledsfunktion i en relativsats, som i exempel (1b) är ovanligt i världens språk. Faktum är att det verkar vara speciellt för svenskan och de andra fastlandsskandinaviska språken (t.ex. Engdahl 1997, Platzack 1999).

I uppsatsen undersöks en speciell typ av satsfläta med relativsats. Några exempel ges i (2).

- (2) a. Detta finns det många som vill slå mynt av.
 b. Goda råd var det många som ville ge hans byrå.
 c. Exakt hur skadliga dessa bakteriegifter är finns det ingen som vet.
 d. Inreda en ateljé är det inte många som kan.

I den typ jag undersöker fungerar det spetsställda ledet som fundament i en deklarativ huvudsats, och verbet i matrissatsen följs av ett expletivt *det*. I SAG (band 4:423) framgår att satsfläta med relativsats är möjligt med några olika grupper av matrisverb: sådana som anger ”existens eller närvaro (t.ex. *finnas*, *komma*), kännedom (t.ex. *veta*, *känna*) iakttagelser (t.ex. *se*, *få syn på*, *hitta*) eller tillhörighet (t.ex. *ha*, *sakna*, *förlora*, *längta efter*)”. Den typ som undersöks här hör till den första gruppen. Verbet i matrissatsen är *vara* eller *finnas*. Typen är intressant, dels eftersom den tycks vara vanlig i både tal och skrift, dels eftersom den åtminstone till strukturen har likheter med presenteringssatser eller existentialsatser som de i (3).

- (3) a. Det finns många som vill slå mynt av detta.
 b. Det var många som ville ge hans byrå goda råd.
 c. Det finns ingen som vet exakt hur skadliga dessa bakteriegifter är.
 d. Det är inte många som kan inreda en ateljé.

Typen som presenteras i (2) pekas ut som en vanlig typ av satsfläta av Engdahl (1997), som också noterar likheten med presenteringssatser.

Ett flertal faktorer har föreslagits styra när det är möjligt att spetsställa ett led ur en underordnad sats, och ofta har strukturella restriktioner antagits (t.ex. Ross 1986[1967], Platzack 1999). Andra förklaringar pekar ut kontext, informationsstruktur, processbarhet eller semantik och pragmatisk funktion hos satsens spetsställda led eller bisatsen, som avgörande för satsflätans grammatikalitet (t.ex. Andersson 1982, Engdahl 1997, Erteschik-Shir 1982, Goldberg 2006, Hofmeister & Sag u.u.).

I uppsatsen utgår jag från en konstruktionsgrammatisk syn på språket (t.ex. Fried & Östman 2004, Goldberg 2006,) vilket innebär att konventionaliserade mönster – konstruktioner – ses som en viktig del i språkförmågan. Ett klassiskt exempel på ett sådant mönster är *THE X:ER, THE Y:ER*-konstruktionen som licensierar uttryck som *the bigger, the better* och *the more, the merrier* (Fillmore, Kay & O'Connor 1988).

Konstruktioner i en konstruktionsgrammatisk mening har både en form- och en betydelse-/funktionssida, och en utgångspunkt är att dessa ska studeras tillsammans. I den här uppsatsen är jag intresserad av att se närmare på informationsstrukturen i satsflätetypen som presenterats ovan, och en konstruktionsgrammatisk utgångspunkt blir då intressant eftersom det ger en möjlighet att på ett intuitivt sätt innefatta informationsstrukturen i konstruktionen, som en del i konstruktionens funktionssida.

Ett problem, speciellt med tanke på att informationsstruktur och kontext tycks spela en stor roll för satsförbindelsens grammatikalitet, är att de flesta tidigare studier är baserade på konstruerade exempel. Undantaget är Engdahl (1997) som ger en överblick över olika typer av satsflätor med relativsats baserad på autentiska exempel insamlade under 20 års tid i olika sammanhang, och hon visar som sagt på samband mellan satsflätor och presenteringssatser – samband som har med informationsstrukturen i relativsatsen att göra.

För att kunna säga mer om den speciella satsflätetypen behövs fler autentiska exempel, och för att kunna göra en mer systematisk undersökning av informationsstrukturen hos det spetsställda ledet behövs en mer kontrollerad samling exempel med kontext. I denna

uppsats presenterar jag resultaten av en sådan undersökning, som genomförts i Språkbankens PAROLE-korpus. Undersökning är intressant eftersom informationsstruktur tidigare utpekats som en viktig faktor för satsflätors acceptabilitet, och den möjliggör en mer detaljerad beskrivning av den kontextuella motivationen till att spetsställa ett led.

1.1. Syfte

Syftet med uppsatsen är att på basis av en korpusundersökning ge en översiktlig beskrivning av satsflätor av den speciella typ som beskrivits ovan, dvs. satsflätor med spetsställt led som fundament i en deklarativ huvudsats, något av de existentiella verben *vara* eller *finnas* och expletivt *det*, följt av en indefinit nominalfras med relativsats, som i (4).

- (4) a. Goda råd var det många som ville ge hans byrå
b. Exakt hur skadliga dessa bakteriegifter är finns det ingen som vet.

Preliminärt kan strukturen schematiskt representeras som i (5).

- (5) $XP_i V_{\{vara/finnas\}} \text{expl.}_{det} NP_{indef} [som V_{\_i}]$

Fokus i undersökningen ligger särskilt på att visa vilka olika typer av led som kan spetsställas, och vilka informationsstrukturella funktioner dessa spetsställda led kan ha.

1.2. Terminologi och notation

Det initiala ledet i satsflätor kallar jag, som jag nämnde i inledningen, spetsställt led. I exempel (6) nedan är *de handlingarna* det spetsställda ledet. Speciellt för det spetsställda ledet i den här konstruktionen är att det är icke-lokalt realiserat, dvs. att det inte finns i den lokala satsen där det har satsledsfunktion, vid det verb vars valens det ingår i. Eftersom det spetsställda ledet kan bestå av flera ord markerar jag det med klamrar.

- (6) Nej, [*de handlingarna*]_i är det ingen som har frågat efter _i.

Den plats där det spetsställda ledet hade stått om det varit lokalt realiserat markeras med ett understreck. Notera att jag inte påstår att ledet har flyttat därifrån, utan enbart att det är den plats där ledets grammatiska funktion bestäms. Jag refererar ibland till den platsen som ”luckan” och

menar då en lucka i den syntaktiska och semantiska valensen hos verbet i relativsatsen, där något saknas. Ett nedsänkt *i*-index markerar kopplingen mellan det spetsställda ledet och luckan.

Faktum är att relativsatsen i satsflätor egentligen innehåller två luckor, en där det spetsställda ledet har sin kanoniska position, och en där relativsatsens korrelat har sin. Mer korrekt skulle den syntaktiska strukturen i (6) ovan kunna representeras som i (7).

(7) Nej, [de handlingarna]_i är det [ingen]_k som _k har frågat efter _i.

Jag berör dock inte den lucka som här kopplas till relativsatsens korrelat (markerat med ett nedsänkt *k*) i uppsatsen. När jag talar om luckor syftar jag alltså undantagslöst på den lucka som kopplas till det spetsställda ledet. Relativsatsens korrelat diskuterar jag emellertid, och detta kallar jag kort och gott för *korrelatet*. I exempel (7) är korrelatet *ingen*. Verbet som följer efter det spetsställda ledet (här *är*) kallar jag matrisverbet.

En mängd termer har använts för det fenomen som i den här uppsatsen kallas *satsfläta*, bland annat *A'-movement*, *extraction*, *unbounded dependency*, *long-distance dependency*, *left isolation* och *distant instantiation*. Vilka termer den enskilde forskaren väljer att använda signalerar ofta, men inte alltid, vilka teoretiska utgångspunkter han eller hon har. Anledningen att jag här har valt termen *satsfläta* är dels att den är teoretiskt neutral, dels att den är etablerad i den svenska forskningstraditionen. Då jag refererar till tidigare forskning använder jag mig dock i de fall det är nödvändigt av de termer som använts i respektive arbete.

Den speciella satsflätetyp som undersöks i uppsatsen kallar jag satsfläta med presenteringsomskrivning/existentialsats, eller kort SPE. Om inte annat anges är exemplen från PAROLE.

1.3. Disposition

Uppsatsen är uppdelad i sju kapitel, inräknat inledningen. Kapitel 2 är ett bakgrundskapitel där jag presenterar den modell jag använder för analys av informationsstruktur, och kort redogör för tidigare forskning om satsflätor med relativsats. I Kapitel 3 introduceras det teoretiska ramverket konstruktionsgrammatik. I Kapitel 4 beskrivs SPE-konstruktionens struktur och den korpusundersökning i PAROLE som beskrivningen bygger på. I Kapitel 5 gör jag en kvalitativ analys av de spetsställda ledens informationsstrukturella funktion utifrån 20 utvalda exempel, och i kapitel 6 diskuterar jag SPE-konstruktionen som helhet.

Detta kapitel är uppsatsens diskussionskapitel. I Kapitel 7 avslutas uppsatsen med en kort summering av de viktigaste resultaten och några förslag på vidare forskning.

2. Bakgrund

I det här kapitlet presenterar jag först den modell jag använt för den informationsstrukturella analysen i Kapitel 5, och redogör sedan kort för tidigare forskning om satsfläta med relativsats.

2.1. Informationsstruktur

När vi talar gör vi hela tiden språkliga val för att förmedla vad vi vill kommunicera till lyssnaren.¹ Två yttranden som uttrycker samma proposition kan skilja sig gällande ordföljd eller intonation beroende på vilken informativ status talaren vill signalera att olika delar i yttrandet har, och det är inte alltid de går att använda i samma kontext (Vallduví & Engdahl 1996:459–461). Betrakta exemplen i (8).

- (8) a. Jag avskyr kallt kaffe.²
b. Det avskyr jag.

Propositionen i de två exemplen i (8) är, förutsatt att det syftar på kallt kaffe, densamma, men de kan inte användas i samma sammanhang. Exemplet i (8a) skulle kunna vara ett svar på frågan *Vad avskyr du?*, men exemplet i (8b) är ett naturligare svar på frågan *Vad tycker du om kallt kaffe?* Man kan säga att skillnaden består i att informationen är paketerad på olika sätt för att markera skillnaden i informationsstruktur (Vallduví & Engdahl 1996:460–461).

2.1.1. Frågeställningar uppe till diskussion

Den modell som används för analys av informationsstrukturell funktion i uppsatsen kan till stor del jämföras med den hos Andréasson (2007).

¹ Mycket av det som finns skrivet om informationsstruktur utgår från talat språk, och jag kommer i det här kapitlet till en början också att utgå från ett sådant perspektiv.

² Exemplen i detta avsnitt (2.1.) är till skillnad från i resten av uppsatsen konstruerade om inte annat anges.

Andréassons beskrivning bygger i sin tur på Ginzburgs (u.a.) Dialogue Gameboard, där de språkliga val talaren gör ses mot bakgrund av hans eller hennes antaganden om vilka frågeställningar som är ”uppe till diskussion” (Andréasson 2007:74).

Det som föregår ett yttrande beskrivs som ett informationstillstånd, och informationstillståndet förändras allteftersom samtalet fortskrider. Vid varje tillfälle i samtalet finns ett antal frågeställningar som antas vara uppe till diskussion, och både talaren och lyssnaren gör antaganden om detta. Talaren organiserar sitt yttrande utifrån antaganden om vilka frågeställningar som hon och lyssnaren är överens om är uppe till diskussion just för tillfället (Andréasson 2007:69–78).

Yttranden i samtalet kan komplettera en frågeställning, lägga nya frågeställningar till dem som redan är uppe till diskussion eller markera att en frågeställning är avslutad, och att det som sagts om den räknas som gemensam fakta (Andréasson 2007:74–75).

I dialogen som ges i (9) för A först upp en frågeställning till diskussion, och B kompletterar den genom att svara. Sedan finns två alternativa vägar. A kan antingen svara exempelvis *okej*, och lägger i så fall informationen till de gemensamma fakta, eller ställa en ny fråga, och på så sätt föra upp en ny frågeställning till diskussion.

- (9) A: Vilka kommer imorgon?
 B: Ingrid, Stina och Kristoffer.
 A alt.1: Okej.
 A alt 2: Skulle inte Erik komma?

Det är inte bara yttranden som påverkar listan, även annat i samtalssituationen kan vara tillgängligt som frågeställningar som är uppe till diskussion. Tänk dig att du ringer på hos en vän, som öppnar dörren. Mot dig slår en skarp brandrök. Dialogen i (10) följer.

- (10) a. DU: Varför luktar det som att det brinner?
 b. DIN VÄN: Jag brände en plåt bröd nyss.

I situationen kan brandröken antas tillgänglig för båda samtalsdeltagarna. I (10a) för du upp frågeställningen till diskussion genom frågan, och i (10b) svarar din vän och kompletterar på så vis frågeställningen. Det kan också tänkas att du inte behöver yttra (10a) utan att din vän bara öppnar dörren och yttrar (10b). Vännen har gjort antagandet att brandröken är så påtaglig att du måste undra över den, och alltså att frågeställningen redan är uppe till diskussion.

Beskrivningsmodellen som presenterats ovan går att använda också för analys av skrivet språk, även om förutsättningarna skiljer sig något. När texten blir till är det bara skribenten som kan göra antaganden om vad som är uppe till diskussion (Andréasson 2007:76). Det finns för det mesta ingen chans för läsaren att fråga om han eller hon inte förstår, och ofta vet skribenten inte riktigt vilka läsarna är.

2.1.2. *Rema, kontrastiv topik och fortsättningstopik*

Den del av ett yttrande som innehåller den information som talaren eller skribenten vill komplettera en frågeställning som är uppe till diskussion med kallar jag i uppsatsen **rema**. För att kunna avgöra vilken informationsstatus olika delar av en mening har kan man använda frågor som kontext. Det jag menar med rema är då den konstituent som utgör svaret på frågan, som i (11) nedan. Rema markeras i uppsatsen med hakparenteser med ett nedsänkt R, och det led där meningens huvudtryck faller är här markerat med versaler.

- (11) a. Vad drack Zelda?
Zelda drack [_Rden magiska DRYCKEN]
- b. Vem var det som drack den magiska drycken?
[_RZELDA] drack den magiska drycken.
- c. Vad hände?
[_RDet knackade på DÖRREN]

I (11a) är *den magiska drycken* rema eftersom det är den information som kompletterar frågeställningen, men i (11b) med samma ordföljd är den efterfrågade informationen *Zelda*. Att någon drack den magiska drycken är redan uppe till diskussion när svaret i (11b) yttras. Ett yttrande kan också helt utgöras av en komplettering av en frågeställning, som i (11c), och då är hela svaret rema. De delar av meningen som inte hör till remat kan ofta utelämnas helt. I (11a) skulle svaret kunna vara bara *den magiska drycken*, och i (11b) bara *Zelda*.

Det finns också delar i ett yttrande som inte lägger ny information till en frågeställning, utan motsvarar själva frågeställningen eller delar av den. Jag kallar här den delen av meningen som har en sådan funktion topik, och skiljer då på två olika typer: **kontrastiv topik** och **fortsättningstopik**.

Ett element som är en medlem i en mängd som aktualiserats i kontexten, och kontrasteras mot de andra medlemmarna utgör kontrastiv topik. I exempel (12) har mängden (barnen) aktualiserats i kontexten genom frågan, och Hanna och Sven är båda medlemmar i mängden. Kontrastiv topik markeras här med understrykning.

(12) Vad ska era barn göra i sommar?

Hanna ska gå en kurs i programmering och Sven ska åka till Wien.

En topik behöver inte kontrastera mot andra medlemmar i en mängd; den kan också ”ärvas” från kontexten, som i (13a). *Hanna* har redan aktualiserats i kontexten och är uppe till diskussion, men hon kontrasterar inte mot någon annan medlem i en mängd. I (13b) har hela kontextfrågan gjorts till fortsättningstopik i svaret. Fortsättningstopik markeras med kursiv.

(13) a. Vad ska Hanna göra i sommar?

Hon ska gå en kurs i programmering.

b. Vad ska du göra i sommar?

Det vet jag inte.

I SAG nämns två principer för hur vi i svenskan ordnar meningar utifrån informationsstruktur: temaprincipen och tyngdprincipen. Temaprincipen innebär att vi gärna placerar tematiska led senare och topikala tidigare i satsen. Tyngdprincipen innebär att långa, komplexa led gärna placeras sent i satsen (band 4:25–27). Utifrån dessa principer kan man tänka sig att obetonade topikala pronomen ogärna står sent i satsen. En omskrivning av (13b) så att det obetonade *det* kommer sist i satsen låter onekligen konstigt:

(14) Vad ska du göra i sommar?

??Jag vet inte ⁰*det*.

Enligt samma principer kan man anta att den vanligaste placeringen för en bisats är sent i satsen.

I svenskan, liksom i de andra germanska språken och engelska, är intonationen viktig för att markera ett yttrandes informationsstruktur, men vi använder också syntaktiska medel. Dessa blir förstås extra viktiga i skriftspråk eftersom vi där inte har möjlighet att utnyttja intonation. Några sätt att strukturera yttranden med hjälp av ordföljd i svenska presenteras i nästa avsnitt.

2.1.3. Några strukturella typer och deras informationsstruktur: presenteringsomskrivning, existentialsats och utbrytning

En presenteringskonstruktion beskrivs i SAG som en konstruktion med ett expletivt *det* som subjekt, och en relativsats med indefinit nominalfras som subjektspredikativ. I en sådan konstruktion menar de att ”både korrelat och relativsats innehåller ny och fokuserad information” (band 4:503). Ett exempel från SAG finns i (15).

- (15) Det är några i personalen *som är oppositionellt inställda*. (SAG band 4:503)

Med terminologin som introducerades i avsnitt 2.1.2. är relativsatsen och dess korrelat rema, och ett sätt att visa att innehållet i en sats är rematisk är att skriva om den till en presenteringskonstruktion för att på så sätt låta informationen stå senare i satsen.

- (16) a. Några i personalen är oppositionellt inställda.
b. Det är [_Rnågra i personalen som är oppositionellt inställda.]

Informationsstrukturen i (16a) är utan kontext inte tydlig. *Några i personalen* kan vara någon typ av topik, eller en del av remat. I (16b) har påståendet skrivits om med expletivt *det* och *är*, och *några i personalen som är oppositionellt inställda* kommer senare och uppfattas som rema.

Sundman (1980) kallar samma typ just presenteringsomskrivning, vilket är den term jag kommer att använda i uppsatsen. Presenteringsomskrivningar menar hon är en speciell typ av existentialsatser (Sundman 1980:57). En existentialsats, i sin tur, är enligt Sundman en sats som förutom predikats verbet innehåller ett formellt (expletivt) *det* på subjektsplatsen och en nominalfras som egentligt subjekt (Sundman 1980:18–19). Existentialsatser kan vara ”enkla” som i (17a) eller ha en relativsats i den nominalfras som är egentligt subjekt (17b).

- (17) a. Det finns ett problem.
b. Det finns ett problem som vi inte kan lösa.
(Sundman 1980:59)

En skillnad mellan presenteringsomskrivningar och andra existentialsatser med nominalfras med relativsats är att

presenteringsomskrivningar typiskt beskriver en händelse eller situation på en viss plats eller vid en viss tidpunkt, som i exempel (18). Då kan *finnas*, som annars är ett vanligt predikatsverb i existentialsatser, ofta inte användas.

- (18) a. Se- det är någon som har klättrat upp i skorstenen!
 b. ?Se -det finns någon som har klättrat upp i skorstenen!
 (Sundman 1980:57)

Presenteringsomskrivningar används alltså enligt Sundman typiskt för att placera en referent/en grupp referenter i ett specifikt sammanhang, medan existentialsatser typiskt anger någots existens. I praktiken kan det dock vara svårt att dra en skarp gräns mellan presenteringsomskrivningar och andra existentialsatser med relativsats. Sundman menar också att presenteringsomskrivningar i många fall är synonyma med existentialsatser av typen *Det finns NP som ...*, och att de två satstyperna har samma informationsstruktur (Sundman 1980:57–59).

Lambrecht (1994) påpekar att konstruktioner som kallas ”existentiella” egentligen sällan används för att hävda någots existens, och att det man gör genom att använda sådana konstruktioner oftare är att introducera en tidigare oidentifierbar eller inaktiv referent i diskursen. På så sätt kan man se också existentialsatser som presenterande i många fall (Lambrecht 1994:179). Distinktionen blir heller inte viktig i uppsatsen; snarare är det likheten i informationsstruktur som är intressant. För uppsatsens avgränsning spelar skiljelinjen mot en annan liknande satstyp, utbrytning, en större roll.

I både presenteringsomskrivning och existentialsatser med relativsats utgör både innehållet i relativsatsen och dess korrelerat rematisk information. I utbrytning är enligt SAG (band 4:517) ett sakförhållande som anges i relativsatsen normalt presupponerat: det påstås oavsett om matrissatsen negeras eller inte.

- (19) Link lagade till den magiska drycken, men ...
 a. det är [_RZELDA] som ska dricka den
 b. det är inte [_RZELDA] som ska dricka den.

Både i (19a) och i (19b) förutsätts det att någon ska dricka den magiska drycken. Det som meningarna i (19) pekar ut är *vem* denna någon är (SAG band 4:517).³

Uppsatsen handlar om SPE-konstruktionen och det innebär att jag bara undersöker satsflätor med existentialsats eller presenteringsomskrivning. Jag har alltså inte undersökt satsflätor med utbrytning.

2.2. Tidigare forskning om satsflätor med relativsats

Enligt SAG (band 4:423) accepterar de flesta svensktalande satsfläta med relativsats om ett antal förutsättningar uppfylls. Relativsatsen ska vara restriktiv, vilket visas av exemplet i (20).⁴

- (20) a. *Biljard* fanns där många som spelade [-].⁵
 b. *Biljard fanns där väldigt många människor, som alla spelade [-].
 (SAG band 4:423)

Relativsatsen ska dessutom helst stå i matrissatsens slutfält vilket visas av kontrasten mellan exemplen i (21).

- (21) a. *Akupunktur* brukar det delta en läkare som kan [-] vid våra seminarier.
 b. *Akupunktur brukar <en läkare som kan [-]> delta vid våra seminarier.
 (SAG band 4:423)

Vidare framgår att det spetsställda ledet helst ska ha sin ”ordinarie plats”, dvs. luckan, allra sist i bisatsen. Lättare att acceptera ska satsflätorna också vara när korrelatet är indefinit, och det ska dessutom gärna vara ospecificikt (22). Exakt vad som menas med ospecificikt definieras inte, men i det tillhörande exemplet är korrelatet *många* och troligtvis avses att det inte är tydligt exakt vem/vilka referenterna är. Enligt SAG blir satsen ofta ogrammatisk om korrelatet är definit (22c).

- (22) a. *Där* har jag en väninna som bor [-].
 b. *Johan* känner jag många som skulle vilja gifta sig med [-].
 c. *Johan har jag inte träffat den flickan som vill gifta sig med [-]. (SAG band 4:424)

³ Jag har här markerat att bara *Zelda* är remat, men vilken informationsstatusen egentligen är i relativsatsen i en utbrytning är en intressant fråga. Jag kommer dock inte att gå närmare in på detta i den här uppsatsen.

⁴ Att relativsatsen är restriktiv innebär att den ”inskränker korrelatets möjliga referens” (SAG band 4:499).

⁵ SAG markerar luckans placering med [-], och det spetsställda ledet med kursiv.

Anderssons poäng är att det finns restriktioner på korrelatet, men att de inte är av enbart syntaktisk natur. I (23) verkar det konstigt att det skulle finnas mer än en person som målat tavlan: tavlor är oftast målade av en person och därför är det lätt att acceptera (23a).

En annan faktor han pekar på som kan påverka acceptabiliteten hos satsflåtor med relativsats är olika konstruktioners pragmatiska funktioner (Andersson 1982:44). Han föreslår, även om han inte försöker sig på en typologi över olika relativsatsers funktion, att denna kan vara en avgörande faktor (1982:44). Strikt syntaktiska restriktioner bör alltså enligt Andersson ersättas av semantiska och pragmatiska.

Erteschik-Shir (1982) menar att möjligheten att extrahera vissa led men inte andra kan förklaras med hjälp av informationsstruktur. För henne är den relevanta distinktionen då dominans. Endast satser som har potential att vara dominanta går att extrahera från, och en sats är dominant om den kan vara det som talaren vill få lyssnaren att rikta uppmärksamheten mot genom sitt yttrande.

DOM: A constituent *c* of a sentence *S* is dominant in *S* if and only if the speaker intends to direct the attention of his hearer(s) to the intension of *c* by uttering *S*. (Erteschik-Shir 1982:176)

För att pröva om en sats i en komplex mening kan vara dominant eller inte använder Erteschik-Shir ett negationstest. I testet negeras först hela satsen och sedan enbart den underordnade sats som ska prövas. Om den underordnade satsen går att negera är det möjligt att tolka den som dominant. Översättningar till svenska av hennes exempel finns i (24) och (25), där den underordnade satsen i (24) kan tolkas som dominant men inte den i (25).

- (24) Talare A: Jag känner många som tycker om det.
 Talare B: a. Det är en lögn -- det gör du inte.
 b. Det är en lögn -- ingen gillar det.

- (25) Talare A: Peter känner flickan som gillar pojken.
 Talare B: a. Det är en lögn -- det gör han inte.
 b. *Det är en lögn -- det gör hon inte.
 (Erteschik-Shir 1982:177)

Extraktionens vara eller inte vara avgörs sedan av ett dominansvillkor som säger att bara nominalfraser som finns i en sats som uppfattas som dominant kan extraheras:

Dominance Condition

An NP can be extracted out of a clause iff the clause may be interpreted as dominant. (Erteschik-Shir 1982:177)

Dominansvillkoret förutsäger då att det ska vara möjligt att extrahera en nominalfras ur (24) men inte ur (25). Detta stämmer också enligt min intuition om exemplen i (26).

- (26) a. Det känner jag många som tycker om.
b. *Pojken känner Peter flickan som gillar.

Engdahl (1997) ger en översikt över olika typer av extraktion ur relativsats och påpekar då att satsflätor ofta förekommer tillsammans med presenteringsomskrivningar och utbrytningar. Det hennes exempel har gemensamt är att de har sitt informationscentrum i relativsatsen, dvs. att information som presenteras i den är ”diskursrelevant” information som behövs för att identifiera eller karaktärisera korrelatet (Engdahl 1997:60:75).

Både Erteschik-Shirs dominanstest och Engdahls insikt att relativsatsen ska vara ett informationscentrum har ett samband med det jag här kallar rema. Det jag kallar rema i ett yttrande bör vara något som talaren vill rikta läsarens uppmärksamhet mot, och det bör vara relevant i diskursen.

Engdahl pekar också på det extraherade ledets diskursfunktion och visar att svenskan har två typer av topik: contrastive topics och continuous topics. Dessa motsvarar mina termer kontrastiv topik och fortsättningstopik. Engdahl visar att båda dessa typer av topik kan extraheras och dessutom påvisar hon att det extraherade ledet kan vara rematiskt. I (27) återges några av Engdahls exempel. I dessa markeras kontrastiv topik med fet stil, fortsättningstopik är ommarkerat, och remat markeras med understrykning.

- (27) a. Brandmännen frågade mamma och pappa, men **Pelle**_j, var det ingen som frågade *e_j*. (Engdahl 1997:71)
b. Jag undrade om någon hade en KANOT, och det_j var det en flicka som hade *e_j*. (Engdahl 1997:73)
c. Vad tycker de flesta om att dricka?
KAFFE känner jag många som tycker om. (Engdahl 1997:71)

Två pragmatiska faktorer urskiljs som viktiga för extraktionens acceptabilitet: att extraktionen är kontextuellt motiverad, och att informationsstrukturen passar samtalsdeltagarnas informationstillstånd (Engdahl 1997:75).

Den tidigare forskning som presenterats i det här avsnittet handlar om satsfläta med relativsats i allmänhet. Jag undersöker en mer specifik typ av satsfläta med relativsats, men tar fasta på idén att informationsstrukturen spelar en viktig roll för möjligheten att spetsställa ett led. Min undersökning liknar Engdahls i det att jag fokuserar på det spetsställda ledets funktion, men skiljer sig från hennes så till vida att jag undersöker skrivet språk, och att jag utgår från en kontrollerad korpus..

3. Konstruktionsgrammatik

Konstruktionsgrammatik (t.ex. Fillmore, Kay & O'Connor 1988, Fried & Östman 2004, Goldberg 2006) har som utgångspunkt att det vi kan när vi kan ett språk är en uppsättning mönster: konstruktioner. Konstruktionerna kan vara av olika typer, exempelvis en morfologisk enhet, ett ord eller en fras- eller en satstyp, och kan specificera olika typer av information: syntaktisk, semantisk och pragmatisk.

En viktig utgångspunkt i konstruktionsgrammatik är att en konstruktion har både en form- och en betydelse-/funktionssida, och att dessa måste studeras tillsammans. Detta sätt att tänka på språkets enheter går tillbaka på de Saussures teckenbegrepp, där de Saussure betonar att lingvistiska enheter består av form (signifiant) och betydelse (signifié) (1993[1910–1911]:92–93).

I många grammatiska teorier gör man en strikt uppdelning mellan grammatik och lexikon. Några få grammatiska regler tänks då ofta generera alla grammatiska satser i språket. En strikt skiljelinje dras mellan det syntaktiska maskineriet och lexikonet, och det är också vanligt att syntaktikerns intresse främst är riktat mot det regelbundna. Oregelbundenheter (som idiom) förs till lexikonet, och räknas som perifera och ses ofta som mindre intressanta.

Konstruktionsgrammatik utgör i mycket en motpol till detta, och bygger på insikten att språket innefattar många mönster som är för specifika för att räknas som allmänna regler, men som ändå är mer eller mindre produktiva. I en konstruktion kan vissa delar variera, medan andra är fasta, och konstruktioner kan vara mer eller mindre specifika vad gäller typen av led som kan stå på en viss plats, och hur många platser som varierar.

Konstruktionen har en egen betydelse som inte enbart är summan av de delar som ingår i den. Detta kan illustreras med ett exempel hämtat från Goldberg (1995) där den speciella användningen av verbet *baked* i (28) diskuteras.

(28) She baked him a cake. (Goldberg 1995:9)

Bake används i (28) bitransitivt, ungefär med betydelsen av 'X INTENDS to CAUSE Y to HAVE Z by baking'. För att slippa anta att *bake* har denna specialbetydelse föreslår Goldberg att den kan vara en del i semantiken hos en bitransitivkonstruktion. Betydelsen 'intended transfer' kan då tillskrivas konstruktionen istället för varje enskilt verb som kan ingå i den (Goldberg 1995:9–10). Ett exempel som (28) ovan får alltså inte sin betydelse bara utifrån de ord som passas in i mönstret, utan även från själva bitransitivkonstruktionen som bidrar med en egen konstruktionsspecifik betydelse 'intended transfer'.

Konstruktioner tänks kombineras med andra konstruktioner för att bygga upp större språkliga strukturer, exempelvis satskonstruktioner. För att en konstruktion ska kunna kombineras med en annan måste dessa vara kompatibla vad gäller syntaktisk, semantisk och pragmatisk information. Bitransitivkonstruktionen ovan specificerar till exempel intentionalitet, och därför måste den ordkonstruktion som fyller subjektfunktionen i mönstret normalt ha den semantiska rollen agent för att konstruktionerna ska kunna kombineras (Goldberg 1995:151). Ett icke-agentivt subjekt, som i exempel (29) fungerar inte.

- (29) She baked him a cake.
*The oven baked him a cake.

Den språkliga kompetensen utgörs i konstruktionsgrammatiken av en uppsättning konstruktioner, och dessa antas vara ordnade i ett nätverk, där mer specifika konstruktioner ärver drag av mer abstrakta konstruktioner (Goldberg 1995:67). Detta innebär att ett mönster som exempelvis SPE-konstruktionen kan tänkas ärva drag från en mer generell satsflätekonstruktion, men också ha egna mer specifika restriktioner.

3.1. En konstruktionsgrammatisk syn på satsflätor

Flera forskare har som vi sett föreslagit att informationsstrukturen på något sätt är avgörande för satsflätors acceptabilitet. Ett sätt att resonera om detta i konstruktionsgrammatiska termer presenteras av Goldberg (2006). Vad som i generativ grammatik ses som restriktioner på flyttning (t.ex. CNPC) kan enligt henne istället förstås som att det uppstått en pragmatisk krock vid kombinationen av en satsflätekonstruktion, som ju innefattar icke-lokal realisering av ett led, och en annan konstruktion (Goldberg 2006:132).

För att konstruktioner ska kunna kombineras med ett acceptabelt resultat menar hon att deras informationsstrukturer måste vara kompatibla, och det är därför icke-lokal realisering av led bara är möjligt i vissa fall:

Most if not all of the traditional constraints on "movement"—i.e. the impossibility of combining a construction involving a long-distance dependency with another construction—derive from clashes of information-structure properties of the constructions involved. (Goldberg, 2006: 132)

Resonemanget är i linje med Anderssons (1982) idé om att olika konstruktioners pragmatiska funktion är viktig för möjligheten att extrahera ur en relativsats, och också med Erteschik-Shirs (1982) och Engdahls (1997) iakttagelser om relativsatsens informationsstruktur.

Goldberg (2006) föreslår en princip med informationsstrukturella begränsningar för när led kan realiseras icke-lokalt: Backgrounded Constructions are Islands (BCI). En konstruktion som är "bakgrund" är alltså en ö: luckan kan inte finnas i en sådan konstruktion. Om en sådan konstruktion kombineras med en satsflätekonstruktion uppstår en pragmatisk krock. Bakgrund definieras av Goldberg enligt följande:

BACKGROUNDED elements: constituents that do correspond neither to the primary topic nor to part of the potential focus domain (Goldberg 2006:130).

Goldberg definierar topic som något som är av intresse vid tillfället för yttrandet, som det ett påstående handlar om och för vilket dess proposition har relevans (Goldberg 2006:130). Goldbergs terminologi skiljer sig här något från min. Dels har jag i föregående avsnitt definierat två olika typer av topik, och sådana konstituenten som med min terminologi kallas kontrastiv topik och fortsättningstopik ska troligtvis båda räknas in under Goldbergs topic. Dessutom skiljer Goldberg på primary topic och secondary topic. Hon ger egentligen ingen explicit definition av vad termen secondary topic står för, men det verkar vara fråga om en konstituent som har vissa egenskaper som hon menar kännetecknar topic – de är animata, kända i diskursen och deras existens är presupponerad – men de är inte primary topic.

Den potentiella fokusdomänen är hos Goldberg "that part of a sentence that is interpretable as being asserted" (2006:130). Den kan identifieras på samma sätt som Erteschik-Shirs dominanta satser, genom

ett negationstest. En proposition som är i fokusdomänen kan negeras av satsnegation (Goldberg 2006:130). Mycket av det jag räknar som rema skulle med Goldbergs terminologi räknas till den potentiella fokusdomänen, men min definition är baserad på vad i ett yttrande som kompletterar en frågeställning som är uppe till diskussion, medan Goldberg bygger sin definition på att informationen hävdas.⁶

Goldbergs princip liknar överhuvudtaget i mycket Erteschik-Shirs dominansprincip, men Goldbergs princip innefattar alltså också primary topics som kan realiseras icke-lokalt trots att de inte kan uppfattas som dominanta enligt definitionen ovan. Anledningen till detta är att hon vill fånga möjligheten att bilda relativsatser (som ju också innefattar en icke-lokal realisering) på subjektsargumentet i en sats (Goldberg 2006:135). I det konstruerade exemplet (30) nedan är det alltså både möjligt att bilda relativsats på objektet (som här är inom den potentiella fokusdomänen), som i (30a) och på subjektet som i (30b).

(30) Han   kastade bollen
           primary   potential focus
           topic   domain

- a. Det var bollen_k som han kastade_{_k}
 b. Det var han_k som _{_k} kastade bollen

Man kan alltså säga att BCI är en utvidgning av dominansprincipen så att principen förutsäger möjligheten till icke-lokal realisering av både ett subjekt och av ett element i den potentiella fokusdomänen.

Som ett exempel på en korrekt förutsägelse utifrån BCI-principen diskuterar Goldberg faktumet att mottagarargumentet i en bitransitivkonstruktion vanligtvis inte kan realiseras icke-lokalt. I (31a) visas informationsstrukturen i bitransitivkonstruktionen.

(31) a. Ditransitive: Chris   gave   her   the book
                           agent   recipient   theme
                           topic   secondary topic   new/accessible

b. What did Chris give her?

⁶ Element i presupponerade satser utgör enligt Goldberg alltid bakgrund. Utifrån mina definitioner skulle information i en presupponerad sats dock kunna vara rematisk, om den inte är aktualiserad i kontexten eller kommunikationssituationen. I avsnitt 2.1. definierade jag inte vad de delar av en sats som inte utgör rema eller någon typ av topik har för informationsstatus eftersom det inte behövs i min analys av de spetsställda leden. När jag i fortsättningen i uppsatsen diskuterar bakgrund gör jag det alltid i anslutning till BCI och utgår då från Goldbergs definition ovan, även om jag inte håller med henne om den i alla delar.

c. ??Who did Chris give the book? (Goldberg 2006:137–138)

Här menar Goldberg att recipientargumentet *her* är secondary topic, och alltså bakgrund, och det betyder att det inte är tillgängligt för långdistansdependens enligt BCI-principen, vilket förklarar kontrasten mellan (31b) och (31c) (Goldberg 2006:137–138).

Ytterligare stöd för BCI-principen ges i Ambridge och Goldberg (2008), där acceptabiliteten hos meningar med långdistansdependensrelationer till olika typer av komplement testas, och visas korrelera med backgroundedness så som Goldberg definierar begreppet.

En princip som BCI-principen är intressant för mig eftersom den kopplar idéer från tidigare forskning till ett konstruktionsgrammatiskt perspektiv, där informationsstrukturen tänks specificeras av konstruktioner.

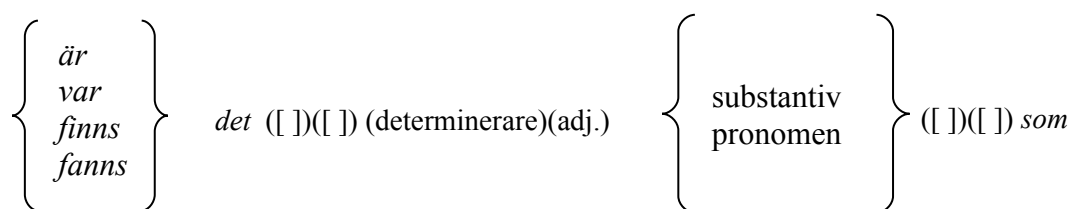

4. SPE-konstruktionens struktur

I detta kapitel redovisas resultaten av en korpusundersökning som genomförts i Språkbankens⁷ morfologiskt taggade korpus PAROLE. Materialet i korpusen utgörs av svenskt skriftspråk hämtat från romaner, dagstidningar, tidskrifter och webb-texter och består av cirka 19 miljoner ord. I nästa avsnitt beskriver jag först datainsamlingen, och i återstoden av kapitlet presenteras kvantitativa data om olika delar i SPE-konstruktionen: det spetsställda ledet (avsnitt 4.2.), relativsatsens korrelat (avsnitt 4.3.) och luckan (avsnitt 4.4.), samt en representation av konstruktionens syntax (avsnitt 4.5.).

4.1. En korpusundersökning

I PAROLE genomfördes sökningar med 36 söksträngar (se Bilaga 1) formulerade enligt mönstret i Figur 1.

FIGUR 1. *Mönster för söksträngar*

Eftersom jag är intresserad av vilka sorters led som kan spetsställas i konstruktionen lät jag söksträngen börjar med verbet *vara* eller *finnas* böjt i presens eller preteritum. Dessa verb har valts ut eftersom de utifrån tidigare studier om satsflätor visat sig vara vanliga. Efter verbet följer i söksträngen *det*. Även korrelatet ville jag låta variera för att se

⁷ <http://spraakbanken.gu.se>

vilka typer som fanns. Därför konstruerade jag 36 olika söksträngar där taggen efter *det* systematiskt varierade.

Den enklaste av dessa hade efter *det* bara en tagg för substantiv eller pronomen. Versionen med substantiv byggdes sedan på med antingen en tagg för determinerare eller en för adjektiv, och ytterligare en söksträng hade kombinationen determinerare, adjektiv och substantiv. För att göra det möjligt att hitta satsflätor som innehöll exempelvis satsadverbial gjorde jag också versioner av söksträngarna där jag inkluderade [ ], som representerar ett godtyckligt ord, en eller två gånger. Sådana ospecificerade positioner lades dels in efter *det* och dels efter taggen för substantiv/pronomen. Sist i söksträngen fanns alltid *som*. Detta var nödvändigt för att söksträngarna inte skulle generera för många felträffar.

Träffarna, varav en stor andel ändå var felträffar, genomsöktes och jag valde ut de belägg som var satsflätor av SPE-typ. Vid urvalet gjordes tre avgränsningar. För det första utvaldes bara fa-satser. Frågor har alltså inte ingått i urvalet. För det andra utslöts satsflätor som inte hade en indefinit nominalfras eftersom det är en del i SAG:s och Sundmans definitioner av presenteringskonstruktion och existentialkonstruktion. Här utslöts således sådana satsflätor där relativsatsens korrelat var ett betonat personligt pronomen eller ett egennamn, dvs. satsflätor med utbrytning (32).

- (32) a. [Det]_i var det *han* som sa __i
 b. [Det]_i var det *Lasse* som sa __i.

För det tredje utslöts alla träffar där ledet före *vara* eller *finnas* var ett adverbial. I sökningarna var en mycket stor del av träffarna sådana, och bland dessa döljer sig några satsflätor, men också många träffar som inte är satsflätor. Dessutom är det, när ledet är ett fritt adverbial, ofta svårt att avgöra om de är en bestämning till matrisverbet eller till verbet i en underordnad sats, och alltså om det är fråga om en satsfläta eller inte. I exemplet nedan är det möjligt att tolka det initiala ledet både som ett adverbial till matrissatsen och till relativsatsen.

- (33) Påven har valt att hålla sig väl med regeringen på Hosni Mubarak,
 men [i den pågående pilgrimsdebatten] finns det många som
 hävdar att han gått för långt.

Dessa träffar uteslöts inte för att de är mindre intressanta utan för att avgränsa undersökningen, och de typer som uteslutits vore sannolikt intressanta att undersöka vid ett senare tillfälle.

De satsflätor som valts ut vid genomgången av sökträffarna är alltså sådana där det spetsställda ledet inte är ett adverbial, där det spetsställda ledet är fundament i en deklarativ huvudsats och där det inte är fråga om en satsfläta med utbrytning. Som söksträngarna var formulerade förekom det vid några tillfällen att samma exempel genererades av två söksträngar och dessa dubletter sorterades också bort. Detta resulterade till sist i 134 satsflätor av den eftersökta typen.

4.2. Det spetsställda ledet

Den syntaktiska funktionen hos det spetsställda ledet är objekt, rektion, predikativ eller anföringssats. Det kan också vara relativsatsens predikatsled eller en del av detta.

Det spetsställda ledet i de undersökta instanserna utgörs av nominalfras, ett pronomen, en bisats, en anföringssats eller en verbfras. De olika typerna presenteras i tur och ordning nedan.

Till nominalfraserna har räknats både fraser med substantiv som huvudord (28 st), egennamn (4 st) och pronomen (29 st). Nominalfrasens form kan vara bestämd, obestämd eller naken, och den är objekt eller rektion och i några fall predikativ. Några exempel finns i (34).

- (34) a. [Jazz]_i är det ingen av oss som behärskar _i. [objekt]
 b. [De flesta objekten]_i var det inte många som bjöd på _i. [rektion]
 c. [Roland Hassel]_i är det inte många som överträffar _i. [objekt]
 d. [Ett sjukligt intresse för potatisskal]_i var det någon som kallade det _i.
 [predikativ]
 e. [Det]_i är det ingen som vet _i. [objekt]
 f. [Detta]_i finns det många som vill slå mynt av _i. [rektion]

Då de har ett substantiv som huvudord kan de vara komplexa som exemplen i (35).

- (35) a. [Den på senare tid så omskrivna rasismen]_i var det ingen som
 hade mött _i.
 b. [En stark kontroll innefattande ett förbudssystem]_i är det säkert
 ingen som önskar _i.

- c. [De fiktiva val som Algeriets ledare general Zeroual utlovat]_i är det inte längre någon som hyser någon större tilltro till _i.

I ungefär hälften av förekomsterna (61 st) i materialet utgörs det spetsställda ledet av en bisats som är objekt eller rektion till ett led i den underordnade satsen. De spetsställda bisatserna är kvesitiva (36a), narrativa (36b) eller rogativa (36c).

- (36) a. [Vad universiteten och högskolorna tycker]_i är det ingen som känner till _i.
 b. [Att hälften av passagerarna kastade upp]_i var det ingen som brydde sig om _i.
 c. ... [om det innebär fortsatt forskning omkring det artificiella hjärtat]_i är det ingen som vet _i idag.

Att så stor andel av de spetsställda leden är bisatser är ett intressant resultat eftersom typen mig veterligen inte uppmärksammas i någon större utsträckning tidigare. Det är också intressant ur ett informationsstrukturellt perspektiv, eftersom bisatserna ofta är ”tunga”. Detta återkommer jag till i Kapitel 5.

Ett annat sätt att konstruera satsfläta med relativsats, där det spetsställda ledet också ofta är informationstungt, är att spetsställa en anföring, som självständigt utgör en språkhandling (37). Materialet innehåller sju sådana exempel.

- (37) [- Regn är det enda vi inte har planerat för]_i, var det någon som sa _i vid presentationen.

Alla de exempel vi hittills sett på i det här avsnittet har nominal funktion i satsen, och är objekt (103 st), rektion (21 st) eller predikativ (5 st). Men också predikatsledet eller en del av predikatsledet i en underordnad sats kan som nämnts spetsställas.

Då en infinit verbfras spetsställs finns liksom i de andra satsflätor vi sett på en lucka i relativsatsen (38a). Man kan då tänka sig att verbfrasen är ett slags objekt till hjälp verbet (SAG band 3:562). Då en finit verbfras spetsställs finns istället för en lucka platshållaren *göra* (38b). Att *göra* är obligatoriskt i dessa fall visas av exemplet i (38c), och (38d) klargör att det inte finns någon lucka att ”stoppa tillbaka” verbet i.

- (38) a. Men [inreda en ateljé]_i är det inte många som kan _i.
 b. [Slingrar]_i finns det många vägar som gör _i.

c. *[Slingrar]_i finns det många vägar som _i

d. *Det finns många vägar som gör slingrar.

En översikt över det spetsställda ledets form och syntaktiska funktion i materialets exempel finns i Tabell 1.

TABELL 1. *Det spetsställda ledet som objekt, rektion, predikativ, eller predikat/del av predikatsled.*

	OBJ	REK	PV	Pred/ del av	Summa
Nominalfraser	42	14	5	0	61
<i>varav</i>					
Pronomen	24	3	2	0	29
Egennamn	3	1	0	0	4
Bisatser	54	7	0	0	61
<i>varav</i>					
Narrativa	14	4	0	0	18
Kvesitiva	36	3	0	0	39
Rogativa	4	0	0	0	4
Anföring	7	0	0	0	7
Verbfras	1	1	0	3	5
Summa	104	22	5	3	134

I SAG framgår att satsbaser normalt har ”den struktur som tillkommer ett led med den satsledsfunktion som satsbasen har” (SAG band 4:407). Eftersom det spetsställda ledet i en satsfläta räknas som en satsbas med

SAG:s terminologi betyder det alltså att vi kan vänta oss att det har samma form som det skulle ha haft om det realiserats lokalt i bisatsen. I de exempel jag hittills har diskuterat i uppsatsen ser det ut på just detta sätt. I materialet finns dock ett undantag från detta. I (39a) nedan utgörs det spetsställda ledet av två samordnade infinitivfraser, vilket inte hade varit möjligt om ledet var realiserat lokalt (39b). Förväntat hade varit att verben hade varit böjda i supinum (39c).

- (39) a. [Slå upp tält och göra eld i ett spritkök]_i är det flera barn som aldrig gjort_i förut, menade han.
 b. *Det är flera barn som aldrig slå upp tält och göra eld i spritkök förut.
 c. [Slagit upp tält och gjort eld i spritkök]_i är det flera barn som aldrig gjort_i förut
 d. Det är flera barn som aldrig slagit upp tält och gjort eld i spritkök förut.

Just gällande fallet verbfrassatsbaser med *göra* som platshållare skriver dock SAG att de utgör ett undantag som ibland kan stå i infinitiv (band 4:407). Tyvärr är antalet förekomster med spetsställda verb för litet i materialet för att det ska gå att säga något om hur vanligt detta är.

Det finns fyra belägg i materialet som jag har räknat till gruppen med kvesitiv bisats som spetsställt led, trots att ledet inte är en fullständig kvesitiv bisats. Ett exempel finns i (40).

- (40) Men [hur mycket dyrare]_i är det egentligen ingen som vet_i

Enligt SAG kan ellips av satskärnan i kvesitiva bisatser förekomma om ”innehållet kan suppleras ur kontexten eller talsituationen” (SAG band 4:558). I kontexten till exemplet i (40), som finns i (41) nedan, ser vi också att precis det är fallet. Med hjälp av kontexten är det lätt att skapa en version av meningen utan ellips (41b).

- (41) Transporter som är dyrare än de är på land.
 a. Men [hur mycket dyrare]_i är det egentligen ingen som vet_i
 b. Men [hur mycket dyrare de är]_i är det egentligen ingen som vet_i

Ganska likt exempel (40) är exemplet i (42a). Det spetsställda ledet är en nominalfras till formen, men skulle inte ha kunnat ha den formen om det realiserats lokalt, åtminstone skulle meningen bli sämre.

- (42) a. [Antalet turister som årligen besöker Alingsås]_i är det ingen som kan svara på _i.
- b. */?Det är ingen som kan svara på antalet turister som årligen besöker Alingsås.
- c. [Hur stort antalet turister som årligen besöker Alingsås är]_i är det ingen som kan svara på _i.

Detta exempel har räknats till gruppen med spetsställda nominalfraser, men semantiskt kan *Antalet turister som årligen besöker Alingsås* här tolkas som motsvarande en kvesitiv bisats.

4.3. Relativsatsens korrelat

Korrelatet i beläggen i materialet innehåller eller utgörs vanligtvis av ett kvantitativt pronomen, främst myckenhetspronomen som *många*, *fler* eller *få*, allmänt indefinita pronomen som *någon* och *några*, eller negerande pronomen som *ingen* och *inga* (43).

- (43) a. [Ett sjukligt intresse för potatisskal]_i var det *någon* som kallade det _i, skrattar Annika Carlsson, 24.
- b. Men det är fotogensmak på allting där, [det]_i är det *fler* som säger _i.
- c. Men [varifrån dessa strålar kommer]_i är det *ingen* som vet _i.
- d. Men [vad detta egentligen betydde för honom]_i var det *ingen människa* som riktigt visste _i.

Korrelatet kan antingen helt utgöras av ett sådant, som i (43a–c) eller ha ett substantiv som huvudord och ett kvantitativt pronomen som attribut, som i (43d). Andra exempel på detta är *många studenter* och *inga LO-ekonomer*. Vanligast av allt är det negerande pronomenet *ingen*, som är korrelat i 89 av materialets exempel (ca 66 %).

Endast i två fall ingår inget pronomen i korrelatet, och i båda dessa är det spetsställda ledet en anföringssats. Korrelatet är då en obestämd nominalfras. Ett exempel ges i (44).

- (44) [”Jag må vara usel, men inte så sjuk som dom som fläker ut sig i TV”]_i, var det *en kvinna* som tyckte _i i ett radioprogram om den i USA alltid så brännande frågan om skam.

4.4. Luckan

Luckan finns i de flesta av materialets exempel i en relativsats som är direkt underordnad matrissatsen, och som också ofta är mycket kort. Ofta utgörs relativsatsen av bara *som* och ett verb, som i (45).

- (45) a. [Henne]_i är det ingen *som putsar* _i.
 b. [Hur länge odörten funnits vid fästningen]_i är det ingen *som vet* _i

Då det spetsställda ledet är en rogativ eller en kvesitiv bisats är verbet i relativsatsen vanligtvis *veta* (36/43, dvs. 84 %), som i (45b). Vilket verb luckan i bisatsen är närmast inbäddad under varierar annars.

Bland exemplen är det som väntat vanligast att luckan kommer allra sist i satsen. Några exempel där luckan inte är sist finns dock. Det som står efter luckan, i de fall något står där, är vanligen ett kort tidsadverbial eller rumsadverbial som i (46a–d). Det kan också vara ett satsadverbial som i (46e), och i några finns längre adverbial efter luckan som i exempel (44) ovan, här upprepat i (46f).

- (45) a. Men [det]_i var det inga LO-ekonomer som sade _i *då*.
 b. [Det]_i är det inte många som undrat _i *förut*.
 c. [Den hävdvunna stigen]_i är det ingen som har använt _i *på
decennier*.
 d. [Positiv segregation]_i finns det ingen som tror på _i *här*.
 e. [Det]_i är det väl ingen som sagt att du ska göra _i *heller*.
 f. [”Jag må vara usel, men inte så sjuk som dom som fläker ut sig
i TV”]_i, var det en kvinna som tyckte _i *i ett radioprogram om
den i USA alltid så brännande frågan om skam*.

Ytterligare ett intressant exempel finns i (47).

- (47) [Sådana garantier]_i är det ingen som vågar ge _i *för det som vi
numera bygger*.

I (47) är *för det som vi numera bygger* attribut till det spetsställda ledet, men har inte realiserats tillsammans med det utan efter luckan.

I några få fall finns luckan i en djupare inbäddad sats. I (48a) finns luckan i en kvesitiv bisats som i sin tur är inbäddad i en relativsats, och i (48b) i en narrativ bisats inbäddad i en relativsats.

- (47) a. [En del av läkemedlen]_i är det ingen som egentligen vet varför

- patienterna tar_i.
- b. [Det]_i är det väl ingen som sagt att du ska göra_i heller.

4.5. Syntaktisk representation

En syntaktisk representation av det jag hittills sagt om instanserna av SPE-konstruktionen i materialet finns i (49).

(49) $XP_i \quad V_{\{vara/finnas\}} \quad \text{expl. det} \quad NP_{\text{indef.}} \quad [som \dots V_{-i} \quad (\text{AdvP/PP})]$

Det spetsställda ledet får representeras av *XP* eftersom många olika frastyper kan spetsställas i konstruktionen. Jag har valt att representera korrelatet med $NP_{\text{indef.}}$ för att tillåta även korrelat som *en liten pojke* men det vanligaste är att korrelatet innehåller eller har ett kvantitativt pronomen som attribut. Det är alltså ovanligt att det är en nominalfras med obestämd artikel.

De tre punkterna efter *som* finns där för att visa att det förekommer att luckan är inbäddad i sats som i sin tur är inbäddad i relativsatsen. Undersökningen visar dock att det vanligaste är att relativsatsen är kort, och att luckan oftast inte är djupare inbäddad. AdvP och PP i parentesen i slutet av konstruktionen anger att det optionellt kan finnas ett adverbial sist i relativsatsen, ofta ett tidsadverbial i form av en adverbfras som *då* eller *idag*, eller en prepositionsfras som *på deciennier*.

En sådan syntaktisk representation som jag har presenterat här blir av naturliga skäl inte helt fullständig i alla detaljer. Exempelvis har vi sett att det krävs en platshållare i relativsatsen när det spetsställda ledet är ett finit verb.

Om det är bästa att tala om flera olika konstruktioner eller en mer övergripande beror i slutänden på syftet med undersökningen. Eftersom mitt primära intresse i den här uppsatsen är att se på informationsstrukturen hos det spetsställda ledet nöjer jag mig så här långt med representationen i (49), men med reservationen att vi i vår språkförmåga måste ha mer specifika syntaktiska restriktioner på olika undertyper. Detta är också lätt att tänka sig i en konstruktionsgrammatisk förklaringsmodell, där en mer generell konstruktion kan ärvas av mer specifika konstruktioner. Man kan alltså tänka sig att restriktionerna på den mer övergripande SPE-konstruktionen som jag skissar här kan ärvas av olika mer specifika konstruktioner där en är den med spetsställt finit verb, som har

tilläggsrestriktionen att det måste finnas ett platshållarverb i
relativsatsen.

5. Det spetsställda ledets informationsstrukturella funktion

I detta kapitel ser jag närmare på det spetsställda ledets informationsstrukturella funktion. Jag har då valt ut 20 exempel utifrån de formgrupper som identifierades i avsnitt 4.2. Jag analyserar i kapitlet fem satsflätor där det spetsställda ledet är en nominalfras med substantiv som huvudord, fem där det är ett pronomen, tre där det är en narrativ bisats, tre där det är en kvesitiv bisats, två där det är en verbfras och två där det är en anföring. De exempel som analyseras valdes slumpmässigt, men hur många exempel ur varje formgrupp som skulle analyseras bestämdes i förväg.

Kapitlet är organiserat så att jag först visar exempel på satsflätor där det spetsställda ledet är kontrastiv topik och fortsättningstopik, för att sedan diskutera vad det spetsställda ledet egentligen har för informationsstrukturell funktion när det är en bisats. Slutligen diskuterar jag om det spetsställda ledet också kan vara en del av remat.

5.1. Kontrastiv topik

I materialet finns flera belägg där det spetsställda ledet utgör kontrastiv topik, som i (50).

- (50) Mikael Håfström är mannen som är landets kanske hetaste TV-regissör just nu. Vendetta gör succé i fyran och nu kommer Skuggornas hus i SVT 1. Själv tycker jag att Håfström var bäst när han regisserade Lars-Erik Berenett och Björn Gedda i Hassel-filmerna. Säg vad man vill om Stefan Sauk och Carl Hamilton, men [ärrade snuten Roland Hassel]_i är det inte många som överträffar _j.

Texten i exempel (50) handlar om Mikael Håfström, och mängden som *Roland Hassel* ingår i skulle kunna beskrivas som ”protagonister i Mikael Håfströms filmer”, en mängd där också Carl Hamilton ingår.

Ytterligare ett exempel på spetsställt led som fungerar som kontrastiv

topik finns i (51) där det spetsställda ledet *schack* kontrasteras mot andra medlemmar i en mängd som skulle kunna kallas ”saker man kan göra på natten när man är i tjänst”. Ämnet förs upp till diskussion i meningen före satsflätan, och flera andra medlemmar i mängden nämns också: delta i kortspel, snacka om brudar, se på tv i grupp och läsa.

- (51) Caesar tillhörde dem som hade det svårast under nätterna i tjänst. Han ville inte delta i kortspelet och snacket om brudar, [*schack*]_i; var det inte många som gillade__i, han hade ingen lust att se på TV i en stor grupp och när han låg på sitt logement och läste vågade han liksom inte tränga in på allvar i texten.

Även en verbfras kan vara kontrastiv topik, som i exemplet i (52).

- (52) Han var en mycket anlitad yrkesman. Ända borta i Huddinge hos doktor Kjærström fick han i uppdrag att inreda en ateljé. Den låg högst uppe i toppen på hennes röda träpalats nära stationen. Det är ju så med kändisar av olika kulörer, alla kan dom måla tavlor. Är man bara lite kändis så kan man också ställa ut tavlor och bli en berömd handmålare. Det är ungefär som: `Kan ni räkna kan ni tyska.' Ställer vederbörande sedan ut i något mindre garage i San Francisco så är man berömd i hela Amerika. I varje fall i svenska tidningar. Men [*inreda en ateljé*]_i; är det inte många som kan__i. Då kallade man på den verkliga konstnären Nilse.

Redan några meningar före satsflätan nämns att Nilse haft i uppdrag att inreda en ateljé. Sedan beskriver skribenten hur lätt det är att som kändis i svenska tidningar räknas som berömd konstnär, och nämner att vem som helst som är lite känd i svenska tidningar räknas kunna måla tavlor. Det spetsställda ledet i satsflätan kontrasteras mot *måla tavlor*, och båda kan tänkas ingå i mängden ”konstnärliga aktiviteter”.

I de här exemplen är det spetsställda ledet till formen nominalfras eller verbfras, men det bör vara möjligt att ett spetsställt pronomen eller en bisats är kontrastiv topik. Bland exemplen i materialet finns dock inga exempel på dessa formtyper där det går att entydigt avgöra att funktionen är kontrastiv. I nästa avsnitt diskuteras svårigheten att avgöra den informationsstrukturella funktionen hos ett spetsställt pronomen i skriven text, och spetsställda bisatsers funktion diskuteras i avsnitt 5.3.

5.2. Fortsättningstopik

En annan informationsstrukturell funktion som det spetsställda ledet kan fylla är fortsättningstopik. Flera spetsställda pronomen har den funktionen, exempelvis *de* i (53) och (54). Det kan inte sägas kontrastera mot något annat i något av exemplen.

- (53) -- Jaså ni hade tavlan också. Det gör förresten detsamma. Det är slut med viljan hos släkten Sehnsucht nu, till och med viljan att spela cello.
 -- Ni var mycket god mot oss den gången, herr Sehnsucht.
 -- Jag var rätt elak mot läraren dessutom. Men [*det*]_i var det inte så många som märkte _i, knappast ens han själv. Fast jag visste det ju.
- (54) --- Dom säger att han gjort av med sig.
 --- Var är han?
 --- [*Det*] är det väl ingen som vet _i.

Ytterligare ett exempel finns i (55), där en spetsställd nominalfras är fortsättningstopik. Frågan som åsyftas är troligtvis den som inleder exemplet.

- (55) Men hur kom spindlarna hit? Med ballasten i ett segelfartyg för länge sedan eller som ägg i kokong på något material som importerades till tunnelbanebygget? [*Svaret på denna fråga*]_i är det ingen som vet _i.

Även en spetsställd verbfras kan vara fortsättningstopik, som i (56).

- (56) DEN SOM TROTSAR farorna premieras med att få syn på en hel del och dessutom råka ut för trevliga överraskningar. Som när vi körde fel när vi skulle från Olszyn mot Gdansk Gdansk och i stället för den stora tuffa huvudleden hamnade på den smala väg 527 som fridfullt slingrade sig fram genom ett grönskande, försommarfagert landskap. [*Slingrar*]_i är det många vägar som gör, Z-tecknen för farlig kurva kommer tätt.

I vissa fall är det svårt att avgöra om ett pronomen ska tolkas som kontrastiv topik eller fortsättningstopik. I exempel (57) kan det spetsställda ledet vara kontrastiv topik, och kontrasteras i så fall mot minst ett annat förhållande som blev omtalat. Men ledet kan också

tolkas som fortsättningstopik, om det tänks motsvara både påståendet ”tomaterna märks som en bomb i prisstatistiken” och ”tomaterna sätter föga spår i plånboken”. I tal hade ledet fått betoning om det varit kontrastivt, och varit obetonat om ledet haft funktion som fortsättningstopik.

- (57) Hur många förfasades inte över att uppgiften att grönsaker blivit så dyra i april. Men ingen talade om att grönsaker är alltid är dyra i april, för vi har aldrig mätt detta så här förut. [...] Om till exempel tomaterna kostar 40-50 kronor kilot köper inte konsumenten några tomater, eller i vart fall mycket få. Medan tomaterna märks som en bomb i prisstatistiken, sätter de därför föga spår i plånboken.

- a. [Det]_i var det ingen som talade om__i.
b. [Det]_i var det ingen som talade om__i.

Det är svårt att tänka sig en bisats som fortsättningstopik utan att det blir en upprepning, och några sådana exempel finns heller inte i materialet.

5.3. Spetsställda bisatser – utvecklande topik?

Ett av korpusundersökningens intressantaste resultat är att ungefär hälften av satsflätorna av SPE-typ har en bisats som spetsställt led, men jag har hittills inte sagt mycket om de spetsställda bisatserna i kontext, förutom vad de inte har för funktion. Enligt SAG:s tyngdprincip är det oväntat att tunga komplexa led som bisatser ska komma först i satsen. Så vilken funktion har en spetsställd bisats? I exempel (58) finns en spetsställd kvesitiv bisats.

- (58) De tre muslimerna och kroatien Mucic har hittills behandlats som ett rättsfall och kommer sannolikt att åtalas vid samma rättegång. [Exakt när den kommer att börja]_i är det däremot ingen som vet__i.

I den föregående meningen har rättegången precis förts upp till diskussion. I den kvesitiva bisatsen artikuleras en frågeställning som rör en specifik detalj om rättegången, nämligen när den ska börja. Om vi ser på resten av satsflätan tycks dess funktion vara att säga om frågeställningen att ingen vet svaret på den. I meningen före satsflätan sägs det att det är sannolikt att de fyra fångarna kommer att åtalas vid samma rättegång. Den kvesitiva bisatsen skulle då kunna ses som kontrasterande mot detta påstående som vi enligt skribenten vet något

om. Användningen av *däremot* tyder också på att det är fråga om någon typ av kontrast.

Är det spetsställda ledets funktion då kontrastiv topik? Med den definition av kontrastiv topik som jag gav tidigare – ett element som är en medlem i en mängd som aktualiserats i kontexten, och kontrasteras mot de andra medlemmarna i mängden – får vi här ett problem. Den enda rimliga mängd jag kan hitta blir den ganska breda ”saker man kan veta om rättegången”, och frågan är om den är tillräckligt aktualiserad i kontexten för att kunna räknas vara uppe till diskussion.

Jag menar att det nog snarare är så att skribenten med konstruktionen i det här fallet använder det spetsställda ledet för att utveckla den tidigare topiken. Läsaren får mer ny information om vad som är uppe till diskussion i det spetsställda ledet: vilken frågeställning om rättegången som nästa mening ska handla om. Det är något om rättegången som är intressant, men exakt vad artikuleras i det spetsställda ledet. Vi kan då tänka oss att den kvesitiva bisatsen som spetsställt led har till funktion att knyta en ny frågeställning till det redan aktuella ämnet rättegången. Eftersom det spetsställda ledet här verkar ha en annorlunda funktion än kontrastiv topik eller fortsättningstopik vill jag föreslå en ny term för dess funktion: **utvecklande topik**.

Även i (59) kan en kontrastiv tolkning av det spetsställda ledet möjligen åstadkommas.

- (59) De flesta stölder började öka 1995, säger Jan Ahlberg. Och stölderna fortsätter öka, om än inte i så kraftig takt. - [Vad det beror på]; är det ingen som vet_. Däremot vet man att antalet misshandelsfall och våldtäkter plötsligt stoppat upp och börjat vända. För några år sedan var ökningstakten 30 procent på bara några år.

Funktionen hos resten av satsflätan är densamma som i exempel (58): vi vet inte vad det beror på att stölderna fortsätter öka, men vi vet däremot att antalet misshandelsfall och våldtäkter minskar. Men här är det än svårare att hitta en mängd som är aktualiserad. Det som är gemensamt för de båda påståendena är att de är ”saker man kan veta om brottsutveckling”. Brottslighet är också ämnet för hela artikeln. Men påstående om andelen misshandelsfall och våldtäkter kommer efter satsflätan, och den kvesitiva bisatsen är mer tydligt knuten till ämnet i meningen före den, den är en fråga om den nya informationen som ges där om ökningen av stölder. Även här menar jag att termen utvecklande

topik passar bättre än kontrastiv topik för den funktion som det spetsställda ledet har.

Här kan tilläggas ett exempel med initial dislokation av en kvesitiv bisats och en satsfläta där det spetsställda ledet är ett pronomen (60). Pronomenet är enligt min tolkning troligast försättningstopik, men det skulle också kunna vara kontrastiv topik om vi tänker oss en kontrastiv betoning och att det i så fall kontrasterar mot andra saker som man bryr sig om (vilka vårdgivare landstingen vill att patienterna går till exempelvis.) Pronomenet syftar hur som helst tillbaka på den initialt dislokerade kvesitiva bisatsen.

- (60) Utredningen föreslår att kontrollen av de totala kostnaderna upp rätthålls genom att landstingens, läkarnas och sjukgymnasternas organisationer årligen träffar avtal om vad den privata vården totalt skall få kosta året därpå. I dessa förhandlingar kommer självfallet landstingen att vilja släppa ifrån sig så lite pengar som möjligt, konstigt vore det annars. Vilka vårdgivare patienterna önskar gå till, [*det*]_i är det ingen som bryr sig om i.

Den information vi får i den kvesitiva bisatsen liknar i mycket det jag ovan beskrivit som utvecklande topik. *Patienterna* har troligtvis kontrastiv betoning och kontrasterar mot de andra uppräknade grupper som den omtalade utredningen bryr sig om vart de tycker att patienterna ska gå: landstingens, läkarnas och sjuksköterskornas organisationer. Den mängden är inte svår att hitta, men bisatsen preciserar också vad om det aktuella ämnet som nu ska diskuteras på ett liknande sätt som vi sett ovan. Delar i den kvesitiva bisatsen uttrycker alltså information som läsaren eventuellt skulle kunna sluta sig till av kontexten, men som här görs tydligt. Bisatsen innebär en precisering av vilken fråga om vården som ingen bryr sig om: vilka vårdgivare patienterna önskar gå till. I det här fallet med initial dislokation ser det alltså ut som om vi hade att göra med både utvecklande topik och fortsättningstopik/kontrastiv topik i kombination.

Näst de kvesitiva bisatserna är de narrativa bisatserna den vanligaste typen av spetsställd bisats i materialet. I exemplet i (61) förs frågeställningen *soptippen* upp till diskussion i och med meningen före den spetsställda narrativa bisatsen.

- (62) Löts avfallsanläggning är resultatet av 18 års samarbete mellan tio kommuner: Danderyd, Järfälla, Lidingö, Sollentuna, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Upplands Väsby och Vallentuna.

Sopsorteringen kommer även fortsättningsvis att ske på Hagby i Täby och i hushållen. Frågan om en soptipp i Löt, Vallentuna, har stötts och blötts i 25 år. [Att det behövdes en ny, stor och regional sopanläggning]; var det kanske ingen som betvivlade_ i då, i slutet av 60-talet.

I bisatsen finns delvis ny information om soptippen, ett påstående att det behövdes en ny, stor och regional sådan, och det skulle kunna diskuteras om det här egentligen är fråga om rematisk information. Informationen att den soptipp man pratar om ska vara ny och stor utgör dock en precisering av en frågeställning som är uppe till diskussion. Den narrativa bisatsen har därmed en funktion som liknar den jag beskrivit att de kvesitiva bisatserna ovan har, i det att den på samma gång anknyter till det ämne som är uppe till diskussion och utvecklar det.

I det här avsnittet argumenterar jag alltså för att den informationsstrukturella funktionen i vissa bisatser i materialet inte kan beskrivas utifrån endast de tidigare definierade termerna fortsättningstopik och kontrastiv topik. Jag föreslår därför ytterligare en typ av topik som jag kallar utvecklande topik, och hävdar att både kvesitiva bisatser och narrativa bisatser kan ha denna funktion.

Kännetecknande för utvecklande topik är att det spetsställda ledet på något sätt utvecklar eller preciserar den frågeställning som är uppe till diskussion. I de fall där det spetsställda ledet är en kvesitiv bisats uttrycks en ny, men till ämnet relaterad frågeställning, och i den narrativa bisatsen ovan är det ny preciserande information om frågeställningen som finns i bisatsen. Ibland finns kontrastiva element eller delar i det spetsställda ledet som skulle kunna vara fortsättningstopik, men gemensamt för de exempel som visas här är att det också finns delar som preciserar vad om det ämne som är uppe till diskussion som är topik i den aktuella meningen. Frågeställningarna som bisatserna i sin helhet är uttryck för är inte redan uppe till diskussion, men de utvecklar den frågeställning som är det.

5.4. Kan det spetsställda ledet vara en del av remat?

Att det är möjligt att spetsställa led som utgör någon typ av topik i svenska är inte omdebatterat. Men vissa av de spetsställda leden i exemplen i min undersökning är svåra att tolka som topikala, även efter att jag introducerat termen utvecklande topik. Den spetsställda anföringen i (62) är svår att koppla till något ämne uppe till diskussion.

- (62) Salen var överfull, och luften var fylld av mummel och svettångor och det blekvita ljuset från de elektriska lamporna. En tunn man steg upp i talarstolen; han höll om kanterna, och knogarna blev vita av kramnervositet, vackert vita mot det mörklackerade ekträet. -- Kamrater, sa han. – [RHögre], var det genast någon som skrek. Talaren drog ett djupt andetag.

Exemplet i (62) är hämtat från en roman, och ingår i ett parti där ett politiskt tal just ska inledas. Informationen i anföringen är helt ny, och måste enligt min analysmodell räknas som en del av remat. Detta är anmärkningsvärt och troligtvis inte möjligt i andra typer av satsflätor. Möjligen kan man argumentera för att satsfläta med spetsställd anföringar ska ses som en egen konstruktion, eftersom den har ett speciellt användningsområde och troligtvis främst förekommer i texttyper där tal återges, t.ex. intervjuer och skönlitteratur, och i muntlig återberättelse av talsituationer.

Men det är inte bara de spetsställda anföringarna i min undersökning som kan ses som en del av remat. Även i exemplet i (63) menar jag att det spetsställda ledet är en del av remat. Det spetsställda ledet är i det här exemplet en narrativ bisats.

- (63) Har hyresgästföreningens Brännkyrkaavdelning ingen självkritik? När Sven Eriksson i DN Runt Stan påpekar att `vi känner inget hot' vad det gäller Goda Grannar så förstår jag inte vad han menar. Den nybildade föreningen Goda Grannar har samma ambition som gamla kontaktkommittén -- att aktivera folk i så stor utsträckning som möjligt. Den ambitionen har inte hyresgästföreningen, så Goda Grannar utgör så vitt jag förstår ett utmärkt komplement och inte ett hot. Så det borde rimligtvis ligga i hyresgästföreningens intresse att på alla sätt stötta Goda Grannar. [Att Östberga är en förort som på många sätt har problem att brottas med]; är det många som är medvetna om_i, inte minst Östbergaborna själva.

Det är visserligen inte otroligt att Östbergas problem är något som skribenten antar att i alla fall vissa läsare känner till, och att föreningen Goda grannar har någon typ av koppling till Östberga. Men enbart utifrån informationen i texten är det svårt att påstå att Östbergas problem är uppe till diskussion i kontexten innan den spetsställda narrativa bisatsen skrivits ut.

Också den spetsställda nominalfrasen i satsflätan i (64) kan tolkas som en del av remat.

- (64) Också iranier och jugoslaver hade all anledning att snegla på varandras mat; fyllda paprikor och dolmar på båda borden vittnade om hur deras kulturer påverkat varandra. Och de jugoslaviska kåldolmarna visade nära släktskap med de svenska. [För blyga] Från varje uppdukat bord garanterade såväl chilener som portugiser, jugoslaver och iranier att Gustavsberg är ett utmärkt ställe att bo på. [RDen på senare tid så omskrivna rasismen] var det ingen som hade mött _i.

Även om rasism har någon sorts kopplingar till olika kulturer är det svårt att se att det är uppe till diskussion och aktualiserat bara för att samspel mellan olika kulturer nämns. Trots detta är ledet spetsställt. Det är förstås möjligt att tänka sig att situationen där den här artikeln skrevs var sådan att rasismen faktiskt var uppe till diskussion i en större debatt som kanske i kombination med att olika kulturer behandlas skulle kunna antas vara uppe till diskussion även vid det aktuella tillfället i texten. Ett argument för detta är att rasismen beskrivs som *på senare tid så omskriven*. Men enbart utifrån kontexten i (64) har jag dock svårt att se att frågeställningen rasism givet skulle vara uppe till diskussion, eftersom den inte tydligt aktualiserats.

Möjligen kan man tänka sig att det skribenten gör i exempel (63) och (64) är att signalera att informationen *borde* vara känd för mottagaren, ungefär på samma sätt som man kan tänka sig att informationen i en ”nyhetsutbrytning” är tematisk information paketerad som om den vore presupponerad. Exempel (65) är hämtat från Google.

- (65) En narkotikapåverkad förare stoppades på Storgatan i Staffanstorps. STAFFANSTORP. Det var [Rpå lördagsnatten som polisen uppmärksammade 42-åringens vingliga bilfärd och ville kontrollera hans nykterhet].

Det är dock svårt att säga om skribenten har sådana intentioner med användningen av SPE-konstruktionen i de fall jag här diskuterat, och jag nöjer mig med att nämna möjligheten. Med den modell jag utgått ifrån i uppsatsen, där frågeställningar som är uppe till diskussion ska vara aktuella, är informationen i de spetsställda leden i de här exemplen inte tidigare uppe till diskussion, och bör vara en del av temat.

5.5. Relationen mellan form och informationsstrukturell funktion hos det spetsställda ledet

I kapitlet ovan har jag diskuterat fyra olika informationsstrukturella funktioner som det spetsställda ledet i satsflätor av SPE-typen kan ha. Endast några exempel ur varje formgrupp som identifierades i Kapitel 4 har analyserats i Kapitel 5, och därför kan jag inte säga något övergripande om alla exemplen i korpusundersökningen, eller säga att mina exempel är uttömmande när det gäller kombinationen av spetsställt led och form. Bland de exempel jag analyserat tycks det dock vara så att spetsställda nominalfraser vanligen utgör kontrastiv topik, medan spetsställda pronomen eller verbfraser utgör fortsättningstopik eller kontrastiv topik. Bisatserna är i många fall utvecklande topik, och anföringar, bisatser och nominalfraser kan tolkas som en del av remat i några fall.

Åtminstone vissa av dessa samband har enkla förklaringar. Det är exempelvis svårt att tänka sig ett pronomen som har den utvecklande funktion jag beskrivit ovan. Bisatser uttrycker till skillnad från de andra leden som kan spetsställas en proposition, och det är då inte konstigt att de både kan anknyta till ett ämne som är uppe till diskussion, och utveckla det, i samma konstituent. Att de uttrycker en proposition gör det också svårt att tänka sig att de ska kunna vara fortsättningstopik utan att det resulterar i en konstigt upprepande text, men kontrastiv topik borde inte vara en omöjlig funktion för en bisats.

6. SPE-konstruktionen som helhet

Undersökningen visar att de spetsställda leden i SPE-konstruktionen kan ha fyra olika informationsstrukturella funktioner. En sammanställning av resultaten från Kapitel 5 och den syntaktiska representationen från avsnitt 4.5. resulterar i (66).

(66)	syn	XP _i	V _{vara/finnas}	expl. det	NP _{indef.} [<i>som</i> ... V _{-i} (AdvP/PP)]
	prag	k-topik/ f-topik/ u-topik/ rema		[rema	]

Konstruktionens formsida representeras på samma sätt som i avsnitt 4.5., men här har också en funktionssida, där restriktioner på konstruktionens informationsstruktur specificeras, tillkommit i representationen. Representationen i (66) visar ett mönster där det finns ett icke-lokalt realiserat led med den informationsstrukturella funktionen kontrastiv topik, fortsättningstopik, utvecklingstopik eller rema, som får sin syntaktiska funktion bestämd av ett verb i en sats som är inbäddad i en indefinit nominalfras.

Gällande de informationsstrukturella funktionerna hos de spetsställda leden bekräftar undersökningen de funktioner hos spetsställda led som identifierats av Engdahl (1997): kontrastiv topik, fortsättningstopik och rema. Dessutom visar undersökningen ytterligare en funktion det spetsställda ledet kan ha: utvecklande topik. Denna funktion har ledet när det är en bisats, och om det är så att det faktiskt är fråga om en typ av topik kan det kanske bidra till att förklara hur det kommer sig att en så stor del av instanserna av SPE-konstruktionen i PAROLE-korpusen har en bisats som spetsställt led. Bisatserna med den här funktionen är i så fall tunga i meningen syntaktiskt komplexa, men inte rematiska, och att remat kommer sent i satsen och topikala led tidigare är ju väntat utifrån SAG:s temaprinzip. Det är troligt att denna utvecklande,

preciserande funktion är vanligare i skriftspråk än i talspråk. Vänstertyngd brukar framhållas som ett skriftspråkligt drag (t.ex. Jarrick & Josephson 1996:).

I representationen i (66) ovan har matrisverbet och det expletiva subjektet lämnats omarkerade vad gäller informationsstruktur, medan relativsatsen och dess korrelat är markerade som rematiska. I avsnitt 2.1.3. beskrev jag presenteringskonstruktioner och existentialsatser som sätt att framhäva led som rematiska genom att låta dem stå längre till höger i satsen. Matrisverbet och det expletiva *det* kan då tänkas ha en ”remamarkerande” funktion. De innehåller ingen information i sig, utan finns där för att möjliggöra en markering av rema.

Jag har i undersökningen tagit fasta på insikter från tidigare forskning om satsfläta med relativsats, där informationsstrukturell funktion hos relativsatsen pekas ut som avgörande för möjligheten att realisera ett led icke-lokalt. Då jag undersökt satsfläta med presenteringsomskrivning eller existentialsats har informationen i relativsatsen i mina exempel genomgående varit rematisk, och jag har istället liksom Engdahl (1997) fokuserat på det spetsställda ledets funktion, för att se vad det är som föranleder spetsställningen.

Undersökningen har haft en konstruktionsgrammatisk utgångspunkt eftersom det ger en möjlighet att se restriktioner på informationsstruktur som en del av konstruktionen. I Kapitel 3 presenterades Goldbergs BCI-princip som ett sätt att i konstruktionsgrammatiska termer diskutera satsflätor (2006:135). Om relativsatser i presenteringskonstruktioner skriver Goldberg ganska kort att ”“Presentational” relative clauses can serve to convey the main assertion in a clause” (Goldberg 2006:146). Hon menar alltså att en relativsats i en presenteringskonstruktion kan vara en del av den potentiella fokusdomänen.

BCI förutsäger således att led ur relativsatsen i en presenteringskonstruktion ska kunna spetsställas, vilket undersökningen ju också visar är fallet i svenska. Eftersom relativsatsen är en del av den potentiella fokusdomänen uppstår ingen pragmatisk krock vid kombinationen. Eller, med mina termer: led vars funktion bestäms av verbet i en rematisk relativsats går bra att spetsställa. Till detta kan alltså i varje fall i SPE-konstruktionen läggas restriktionen att det spetsställda ledet ska ha någon av de informationsstrukturella funktionerna kontrastiv topik, fortsättningstopik, utvecklande topik eller rema.

7. Avslutning

Syftet med undersökningen var att på basis av en korpusundersökning ge en översiktlig beskrivning av SPE-konstruktionen, med speciellt fokus på det spetsställda ledets funktion. De viktigaste resultaten i uppsatsen sammanfattas i punktlistan nedan:

- Det spetsställda ledet kan vara en nominalfras med substantiv som huvudord, ett egennamn, ett pronomen, en bisats, en anföring eller en del av eller hela bisatsens predikat.
- I nästan hälften av de funna satsflätorna är det spetsställda ledet antingen en kvesitiv eller narrativ bisats.
- Relativsatsens korrelat utgörs oftast av ett kvantitativt, ospecifikt pronomen (t.ex. *ingen* eller *många*).
- Undersökningen bekräftar att det spetsställda ledet kan vara kontrastiv topik eller fortsättningstopik eller en del av remat.
- De spetsställda bisatsernas funktion verkar ofta vara att utveckla eller precisera topiken. Jag har valt att kalla denna funktion **utvecklande topik**.

En viktig poäng med undersökningen är att den har bidragit med empiri om satsflätetypen, något som är särskilt viktigt eftersom en så stor del av tidigare undersökningar om satsflätor bygger på konstruerade exempel. Den översiktliga beskrivningen av konstruktionens formsida ger förutom information om det spetsställda ledet upphov till ytterligare frågor som skulle kunna undersökas vidare.

En av dessa frågor är hur det kommer sig att korrelatet till relativsatsen vanligen är ett kvantitativt, ospecifikt pronomen. Det är

inte otroligt att detta har med informationsstruktur att göra, och ett möjligt sätt att undersöka detta skulle vara att liksom Andersson (1982) föreslår göra en mer detaljerad typologi över olika relativsatsers funktion.

Varför det negerande pronomenet *ingen* så ofta utgör korrelat är en annan fråga som undersökningen gett upphov till, och för att närmare undersöka det tror jag att en givande väg är att göra en närmare analys av den pragmatiska funktionen av konstruktionen som helhet. Används konstruktionen exempelvis främst för att göra invändningar?

Spetsställda adverbial har inte ingått i undersökningen och ytterligare en intressant fråga för vidare forskning är att se närmare på vilka typer av adverbiala led som kan spetsställas, och vilka informationsstrukturella funktioner dessa kan ha. Andréasson räknar i sin analys med en informationsstrukturell funktion som hon kallar **scen**: en funktion som är vanlig för tids- och rumsadverbial och som placerar det skribenten vill uttrycka med satsen i ett sammanhang (Andréasson 2007:81–83). Det är inte otroligt att flera spetsställda adverbial har denna funktion, men det behöver förstås undersökas.

I beskrivningen har jag utgått från en konstruktionsgrammatisk syn på språket, och jag har föreslagit ett mönster – en konstruktion – som exemplen i undersökningen skulle kunna gå tillbaka på. Jag har då bland annat refererat till Goldbergs BCI-princip, och satsflätorna jag har undersökt förutsägs av principen vara acceptabla. En större utmaning för BCI är satsflätor med utbrytning. Det spetsställda ledet i (67) har sin grammatiska funktion i den underordnade satsen i utbrytningen, och informationen i bisatsen i en utbrytning är normalt presupponerad. I (67) förutsätts således att någon plockar ur diskmaskinen, oavsett om satsen negeras eller inte.

- (67) a. Hemma är det jag som plockar ur diskmaskinen.
b. Hemma är det inte jag som plockar ur diskmaskinen.

Det som är intressant med detta är att Goldberg menar att presupponerade konstituenten alltid utgör bakgrund (2006:130). Ändå är satsflätor som de i (67) helt acceptabla och förekommer åtminstone i talad svenska.⁸ Om BCI ska kunna försvaras som en princip som gäller i svenska måste det här förhållandet utredas vidare. Vilken informationsstatus har relativsatsen i en satsfläta med utbrytning? Kan

⁸ Exemplet i (67a) är autentiskt och yttrades vid kaffeautomaten på Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet i ett samtal om att det är svårt att se till att disken inte blir kvar i diskmaskinen när man är många som delar på ansvaret.

information vara på en gång presupponerad och rematisk, och behöver i så fall BCI formuleras om för att hålla?

Litteraturförteckning

- Allwood, Jens 1982. The Complex NP-constraint in Swedish. I: Engdahl, Elisabet & Eva Ejerhed (red.) 1982. S. 15–32.
- Ambridge, Ben & Adele E. Goldberg 2008. The island status of clausal complements: evidence in favour of an information structure explanation. *Cognitive Linguistics*. 19(3). S. 357–389.
- Andersson, Lars-Gunnar 1974. *Topicalization and relative clause formation*. (Gothenburg Papers in Theoretical Linguistics 25). Göteborg: Inst. för lingvistik, Göteborgs universitet.
- Andersson, Lars-Gunnar 1982. What is Swedish an exception to? Extractions and Island Constraints. I: Engdahl, Elisabet & Eva Ejerhed (red.) 1982. S. 33–45.
- Andréasson, Maia 2007. *Satsadverbial, ledföljd och informationsdynamik i svenskan*. (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 7). Göteborg: Inst. för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Engdahl, Elisabet 1997. Relative Clause Extractions in Context. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 60. S. 51–79.
- Engdahl, Elisabet & Eva Ejerhed (red.) 1982. *Readings on Unbounded Dependencies in Scandinavian Languages*. Umeå: Umeå universitet.
- Erteschik-Shir 1982. Extractability in Danish and the Pragmatic Principle of Dominance. I: Engdahl, Elisabet & Eva Ejerhed (red.) 1982. S. 175–191.
- Fillmore, Charles J.; Paul Kay & Catherine O'Connor 1988. Regularity and Idiomaticity in Grammatical Constructions: The case of *Let Alone*. *Language* 64. S. 501–538.
- Fried, Mirjam & Jan-Ola Östman 2004. Construction grammar: A Thumbnail sketch. I: Fried, Mirjam & Jan-Ola Östman (red). *Construction Grammar in a Cross-Language Perspective*. Philadelphia, PA: John Benjamins. S. 11–86.
- Ginzburg, Jonathan u.a. *The Interactive Stance: Meaning for Conversation* <<http://www.dcs.kcl.ac.uk/staff/ginzburg/tisl.pdf>>. Hämtat den 1 juni 2010.
- Goldberg, Adele E. 1995. *Constructions: a construction grammar approach to argument structure*. Chicago: University of Chicago Press.
- Goldberg, Adele E. 2006. *Constructions at work: the nature of generalization in language*. New York: Oxford University Press.
- Hofmeister, Philip & Ivan A. Sag u.u. Cognitive Constraints and Island Effects. *Language* 86.

- Jarrick, Arne & Olle Josephson 1988. *Från tanke till text: en språkhandbok för uppsatsskrivande studenter*. Lund: Studentlitteratur.
- Lambrecht, Knud 1994. *Information structure and sentence form: topic, focus, and the mental representations of discourse referents*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Platzack, Christer 1999. Satsfläta med relativsats. I: Haskå, Inger & Sandqvist, Carin (red). *Alla tiders språk: En vänskrift till Gertrud Pettersson 1999*. Lund: Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet. S. 189–199.
- Ross, John Robert 1986[1967]. *Infinite syntax!*. Norwood, N.J.: ALEX.
- SAG = Teleman, Ulf; Erik Andersson & Staffan Hellberg 1999. *Svenska akademiens grammatik*. Stockholm: Norstedts.
- Saussure, Ferdinand de 1993. *Saussure's third course of lectures on general linguistics (1910-1911): from the notebooks of Emile Constantin = Troisième cours de linguistique générale (1910-1919) : d'après les cahiers d'Emile Constantin*. Oxford: Pergamon Press.
- Sundman, Marketta 1980. *Existentialkonstruktionen i svenskan*. Åbo: Stiftelsen för Åbo akademi.
- Thorell, Olof 1977. *Svensk grammatik*. 2. uppl. Stockholm: Esselte studium.
- Vallduví, Enric & Elisabet Engdahl 1996. The linguistic realization of information packaging. *Linguistics* 34. S. 459–519.

Bilaga 1: Söksträngar i PAROLE

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="D.*"]"[msd="N.*"]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="A.*"]"[msd="N.*"]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="D.*"]"[msd="A.*"]"[msd="N.*"]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="P.*"]"som"

 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="D.*"]"[msd="N.*"]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="D.*"]"[msd="N.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="D.*"]"[msd="N.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="A.*"]"[msd="N.*"]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="A.*"]"[msd="N.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="A.*"]"[msd="N.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="D.*"]"[msd="A.*"]"[msd="N.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="D.*"]"[msd="A.*"]"[msd="N.*"]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="D.*"]"[msd="A.*"]"[msd="N.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="P.*"]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="P.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="P.*"][]"som"

 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="D.*"]"[msd="N.*"]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="D.*"]"[msd="N.*"][][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="D.*"]"[msd="N.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="D.*"]"[msd="N.*"][][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="D.*"]"[msd="N.*"][][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="A.*"]"[msd="N.*"][][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="A.*"]"[msd="N.*"][]"som"
 ("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[]"[msd="A.*"]"[msd="N.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="A.*"][msd="N.*]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="A.*"][msd="N.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="D.*"][msd="A.*"][msd="N.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="D.*"][msd="A.*"][msd="N.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="D.*"][msd="A.*"][msd="N.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="D.*"][msd="A.*"][msd="N.*]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="D.*"][msd="A.*"][msd="N.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="P.*]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="P.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="P.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[msd="P.*"][][]"som"

("är"|"var"|"finns"|"fanns")"det"[][][msd="P.*"][][]"som"